21.3.2018

RATI-TEESIT JA NIIDEN TAUSTAT

Liisa-Maria Voipio-Pulkki

”Hallitus toteuttaa rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman, jonka tarkoituksena on parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista, parantaa ihmisten toimintakykyä sekä luoda edellytykset kustannustehokkaalle lääkehoidolle niin potilaan kuin yhteiskunnan näkökulmasta.”

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman ohjausryhmän (1.2.2016–31.12.2017) tehtävä

- Etenemissuunnitelma hyödyntäen olemassa olevia hankkeita lääkehoidon rationaalisuuden parantamiseksi
- Määritellä toimeenpano-ohjelman yksityiskohtaiset tavoitteet
- Tunnistaa toimeenpano-ohjelman suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa tarvittavat tahot
- Kartoittaa rationaalisen lääkehoidon toteutumisen esteet, priorisoida ja aikatauluttaa hankkeet ja toimenpiteet
- Laatia ehdotus seurannasta

Työn pohjana aiempien kehittämistyöryhmien ehdotuksia ja tehtyjä selvityksiä

- Lääkepolitiikka 2020 -asiakirja
- Esiselvitys lääkehuollosta sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja sosiaalihuollon laitoksissa, Fimea 2010
- Avohuollon apteekkitoiminnan kehittämistarpeet, STM 2011
- Terveysalan tutkimus- ja innovaatiokasvustrategia v. 2014
- Apteekkitoiminnan ja muun lääkehuollon kehittäminen, työryhmän loppuraportti, STM 2015
- Työn aikana hallituspuolueiden apteekkityöryhmän linjaukset 2017, Potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia (uudistettu) 2017, prof. Ruskoahon selvitykset, PTY:n selvitys 2018…

Mitä on järkevä lääkehoito?

Vaikuttavaa, taloudellista, yhdenvertaista, turvallista ja laadukasta

- Kokonaisuus, jonka toteutukseen jokainen ammattilainen ja lääkkeen käyttäjä osallistuu
- Parantaa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteutumista
- Lisää ihmisten toimintakykyä
- Kustannustehokasta niin potilaan kuin yhteiskunnan kannalta

Tausta

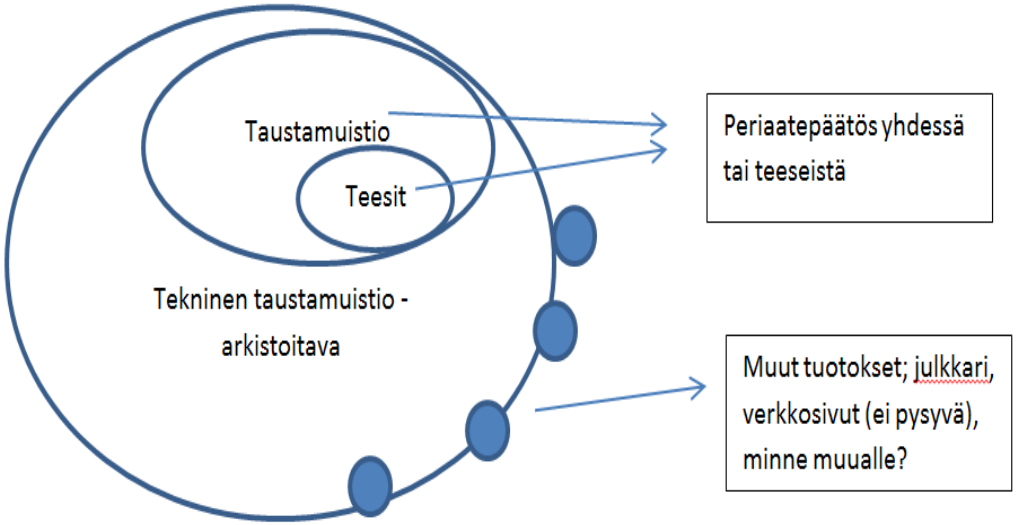

Työn aluksi on tunnistettu työstettäväksi viisi tärkeää lääkkeiden käyttöön liittyvää teemaa:

1. Rationaalisen lääkehoidon edistäminen lääkehoidon kokonaisuuden hallinnan avulla
2. Toimiva lääkehuolto uusissa sote-rakenteissa
3. Hoidollisen ja taloudellisen arvon arviointi ja sote-tietovarantojen hyödyntäminen
4. Rationaalista lääkehoitoa tukevan tutkimuksen edistäminen
5. Lääkeinnovaatiotoiminnan edistäminen

Toimeenpano-ohjelman suunnittelu rakentui viiden tärkeän lääkkeiden käyttöön liittyvän teeman ympärille

- Rationaalisen lääkehoidon edistäminen lääkehoidon kokonaisuuden hallinnan avulla
- Toimiva lääkehuolto uusissa sote-rakenteissa
- Hoidollisen ja taloudellisen arvon arviointi ja sote-tietovarantojen hyödyntäminen
- Rationaalista lääkehoitoa tukevan tutkimuksen edistäminen
- Lääkeinnovaatiotoiminnan edistäminen

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelma

- **Alatyöryhmä 1: Lääkkeiden määrääminen, toimittaminen ja käyttö**
  - rationaalisen lääkehoidon toteutuminen lääkkeiden määräämisen, toimittamisen ja käytön näkökulmista
  - kartoittaa ja jalkauttaa lääkehoitojen turvallisuutta ja taloudellisuutta edistäviä kehittämistoimenpiteitä

- **Alatyöryhmä 2A: Lääkehuollon rakenteet sote-järjestelmissä**
  - lääkehuollon toiminta tulevissa sote-rakenteissa niin, että rationaalinen lääkehoito toteutuu kaikilla tasoilla
  - kartoittaa sote-linjausten vaikutusta lääkehuollon toimintaan ja tunnistaa lainsäädännön muutostarpeita
  - miettii tulevien sairaala-apteekkien tehtäviä ja lääkehuollon rakenteita

Lääkehuollon rakenteet sote-järjestelmässä

Ratkaistavia asioita:

- lääkehuollon peruspilarit uusissa rakenteissa (toimijat, vastuut ja velvoitteet)
- lääkehankinnat ja lääkkeiden saatavuuden turvaaminen
- uudet /erityisen kalliit / harvinaislääkkeet
- potilaan lääkehoidon jatkuvuuden turvaaminen laitos- ja avohoidon rajapinnassa - laitoshoidon määritelmä? sote-integraatio?
- sairaala-apteekkien ja apteekkien lääkevalmistuksen tulevaisuus (lääkevalmistuksen keskittämisen mahdollisuudet, lääkkeiden koneelliseen annosjakeluun liittyvät asiat)
- yksityisten apteekkien rooli sote-lähipalveluna ja apteekkien mahdolliset uudet palvelumuodot; maan kattava jakelujärjestelmä

LÄÄKKEIDEN HINTALAUTAKUNTA
Läkemedelsprisnämnden

3.7 Lääkekorvausten kehitys 1965–2014

(vuoden 2014 rahana)

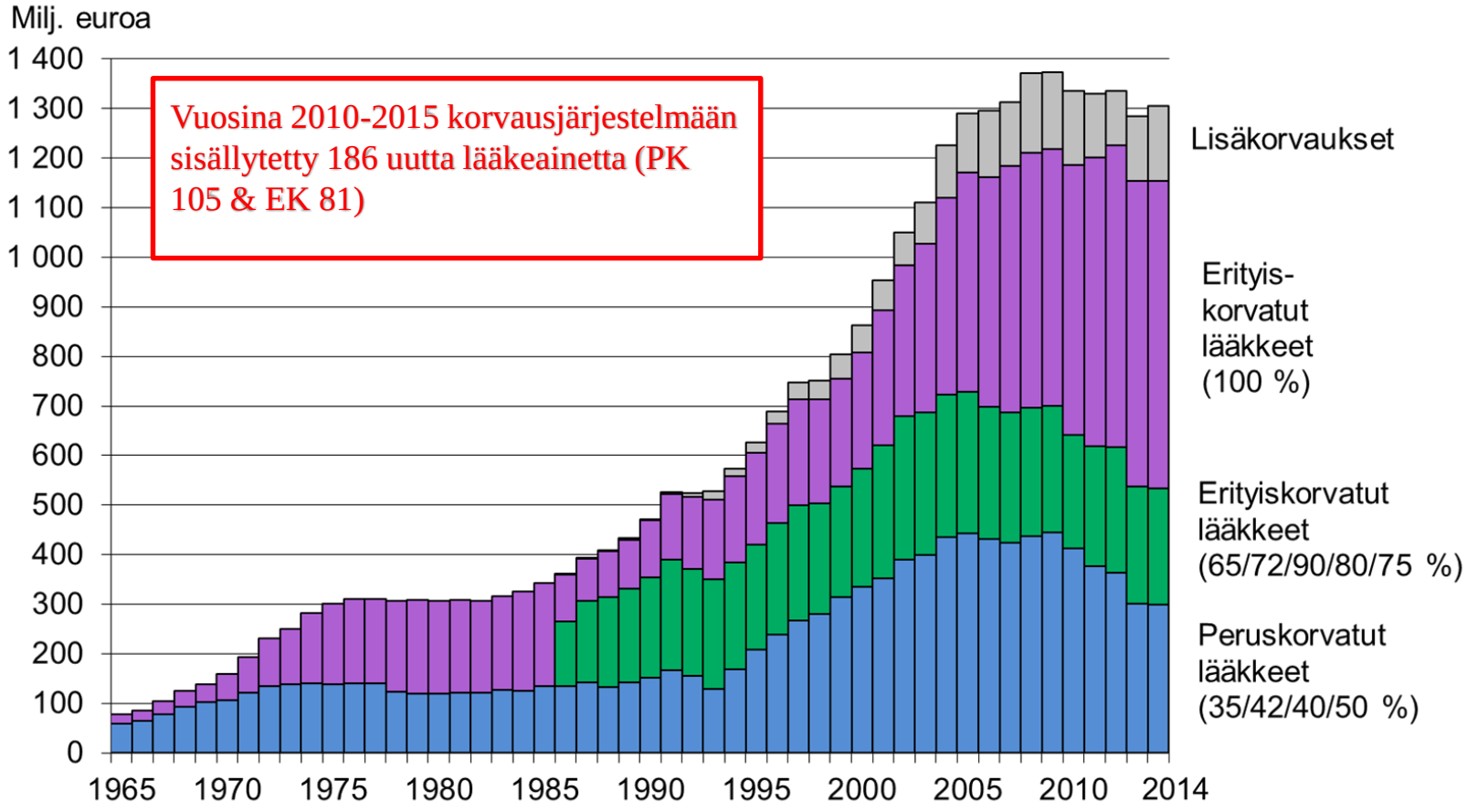

Kela
Tilastoryhmä 19.2.2015

Sosiaali- ja terveydenhuollon moni-kanavainen rahoitus yksinkertaisemmaksi

Jatkossa pääasiallisena rahoittajana valtio

Rahoitus yhden eli maakunnan budjetin kautta

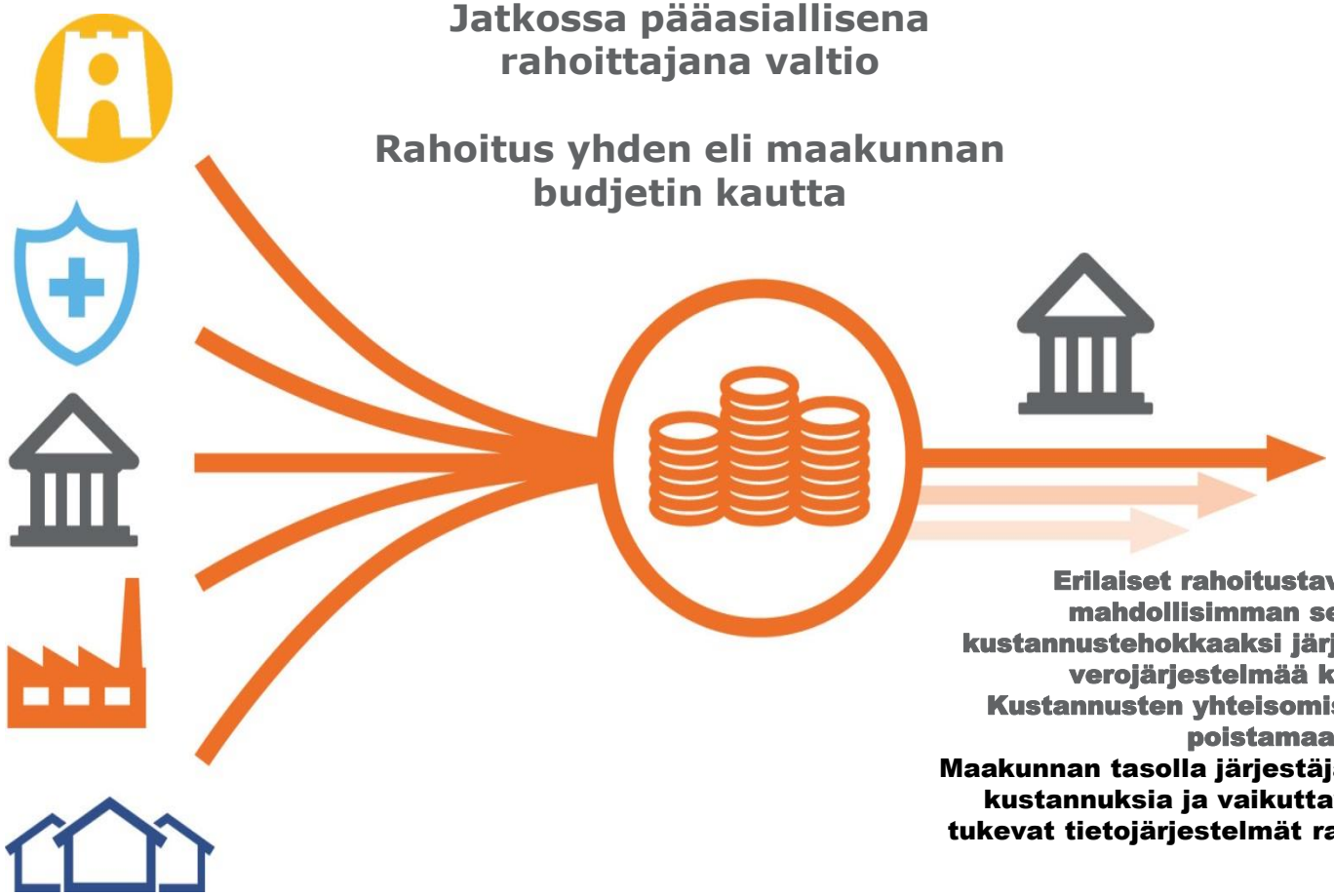

Erilaiset rahoitustavat kootaan mahdollisimman selkeäksi ja kustannustehokkaaksi järjestelmäksi. Myös verojärjestelmää kehitetään.
Kustannusten yhteisomistajuus pyritään poistamaan.
Maakunnan tasolla järjestäjän valmius arvioida kustannuksia ja vaikuttavuutta sekä sitä tukevat tietojärjestelmät ratkaisevan tärkeitä

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelma

- **Alaryhmä 3A: Lääkkeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon arviointi**
  - selvittää, miten lääkkeiden hoidollisen ja taloudellisen arvon arviointi tulee järjestää tulevaisuudessa (keskittyi sairaalalääkkeisiin)
    - perusta lääkkeiden rationaaliselle käytölle

- **Alaryhmä 3B: Tutkimus**
  - välittää tutkimustietoa rationaalisesta lääkehoidosta muiden työryhmien käyttöön
  - luo tutkijoiden verkoston
  - laatii tutkimusstrategian

LÄÄKKEIDEN HINTALAUTAKUNTA
Läkemedelsprisnämnden

Lääkehoitojen rahoitus & HTA-arviointi

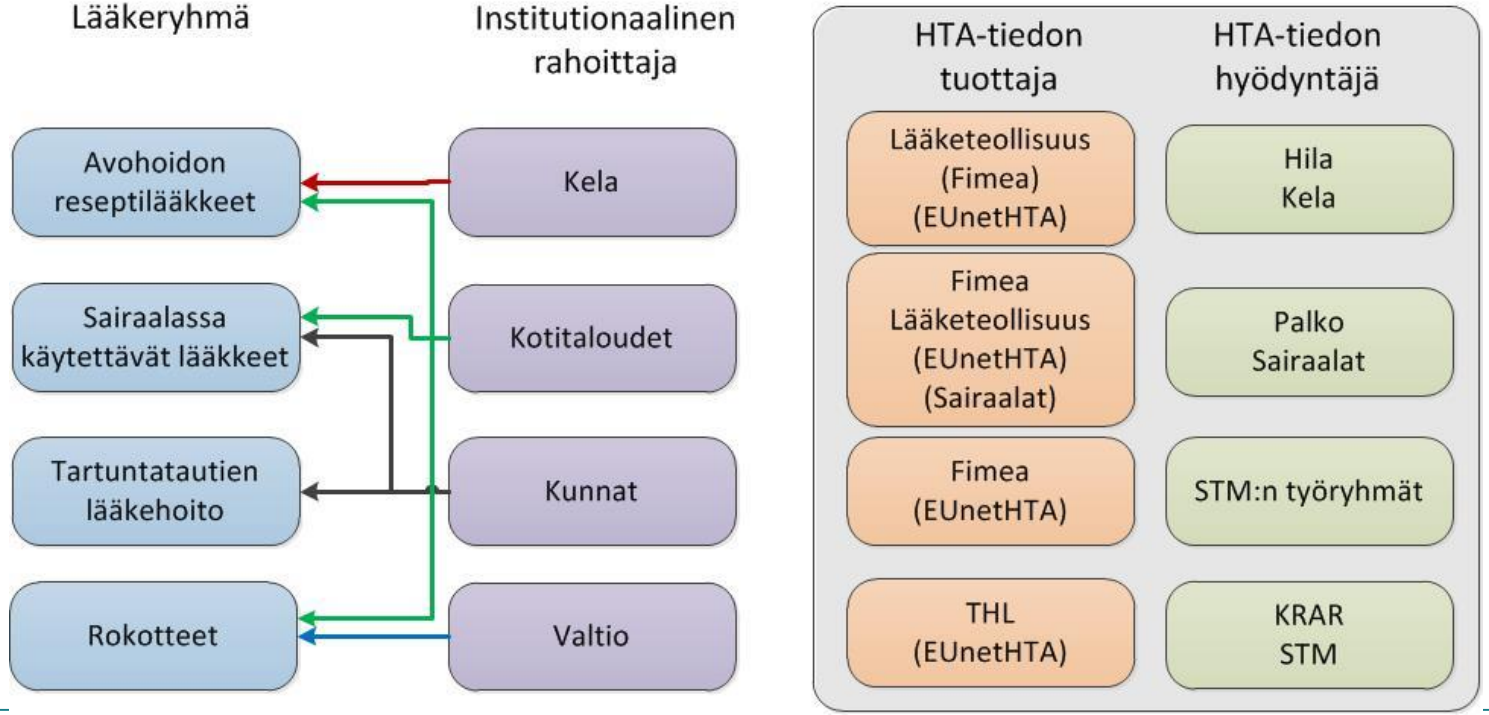

Uusien lääkehoitojen arvioinnin haasteet

- Päätöksenteon tulisi perustua näyttöön hoitojen terveyshyödyistä ja kustannus-vaikuttavuudesta (vrt. EU-kehitys)
- Rajallisten resurssien tehokas käyttö ja kohdentaminen vaikuttavaan hoitoon
  - miten erotetaan hoidolliset edistysaskeleet niistä, joissa lisähyöty vähäinen
  - yhä useammin rajattu käyttäjäryhmä
  - lääketieteellinen tarve suuri
  - hoitovaihtoehtojen vähyys
  - korkeat kustannukset
  - tutkimustiedon suppeus: tieto terveyshyödyistä rajallista **(tieto vs. odotukset)**
  - vaikuttavuustiedon vähyys
- HTA-arviointi yhä vaikeampaa – riittäkö käytössä olevat keinot

TUTKIMUSSTRATEGIAN LAADINNASSA HYÖDYNNETTY MALLI

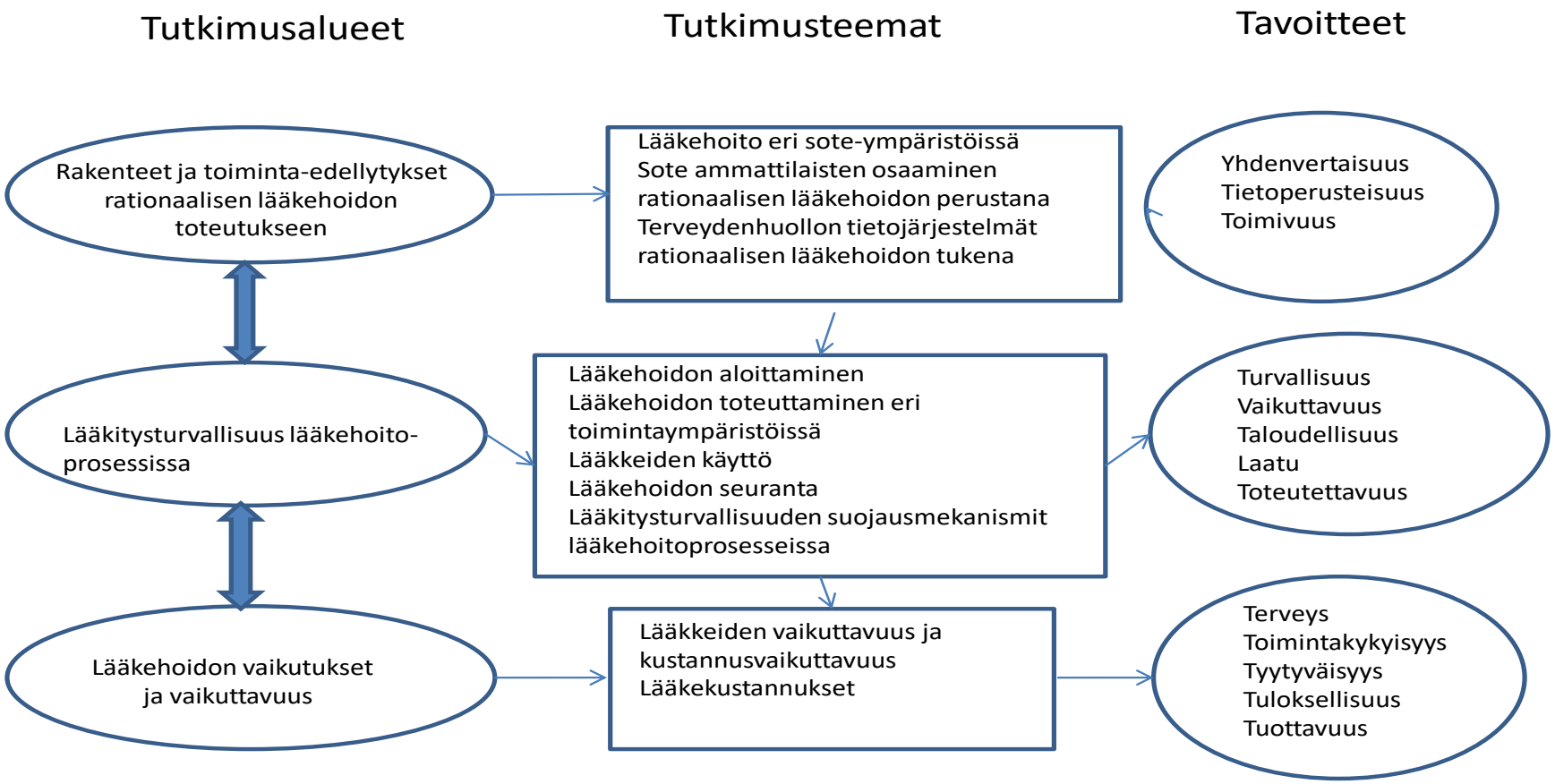

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelma

- **Alatyöryhmä 4: Lääkeinnovaatiot**
  - selvittää keinoja, miten terveysalan kasvustrategian tavoitteita toteutetaan lääketutkimuksessa ja lääkealalla

- Kaikkien alatyöryhmien työtä läpileikkaava: **Tiedonhallinta**
  - kerää rationaalisen lääkehoidon tietotarpeet, tunnistaa olemassa olevat hankkeet ja priorisoi mahdollisten uusien hankkeiden tarpeet

Loppuraportti, kaikki alatyöryhmien raportit, selvityshenkilöiden raportit ja muu tausta-aineisto: http://stm.fi/rationaalinen-laakehoito

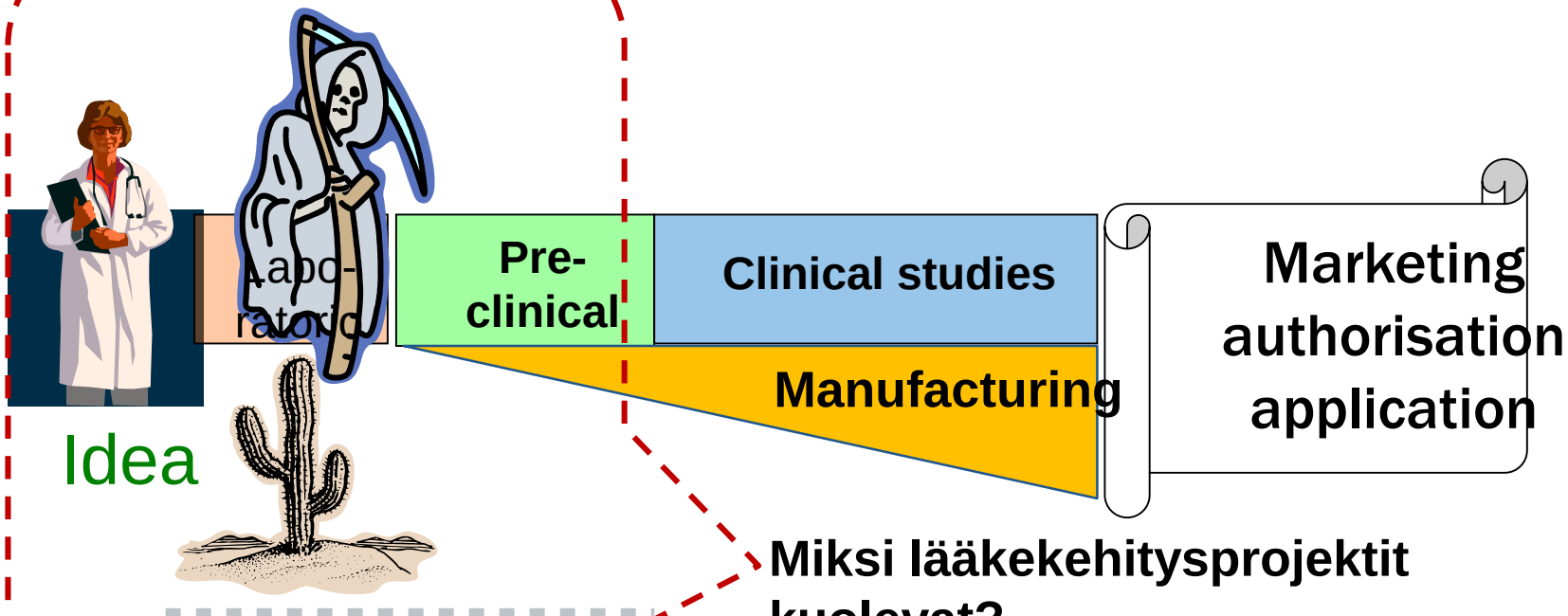

Miksi lääkekehitysprojektit kuolevat?

- Idea ei toimi
- Lääkekehitystaito ei riitä
- Katteettomat lupaukset
- Rahoittajien usko hiipuu
- Hosuminen
- Viranomaiset hermostuvat

Onko lääkevalvontaviranomaisten ainoa tehtävä maksimoida lääkkeiden turvallisuus?

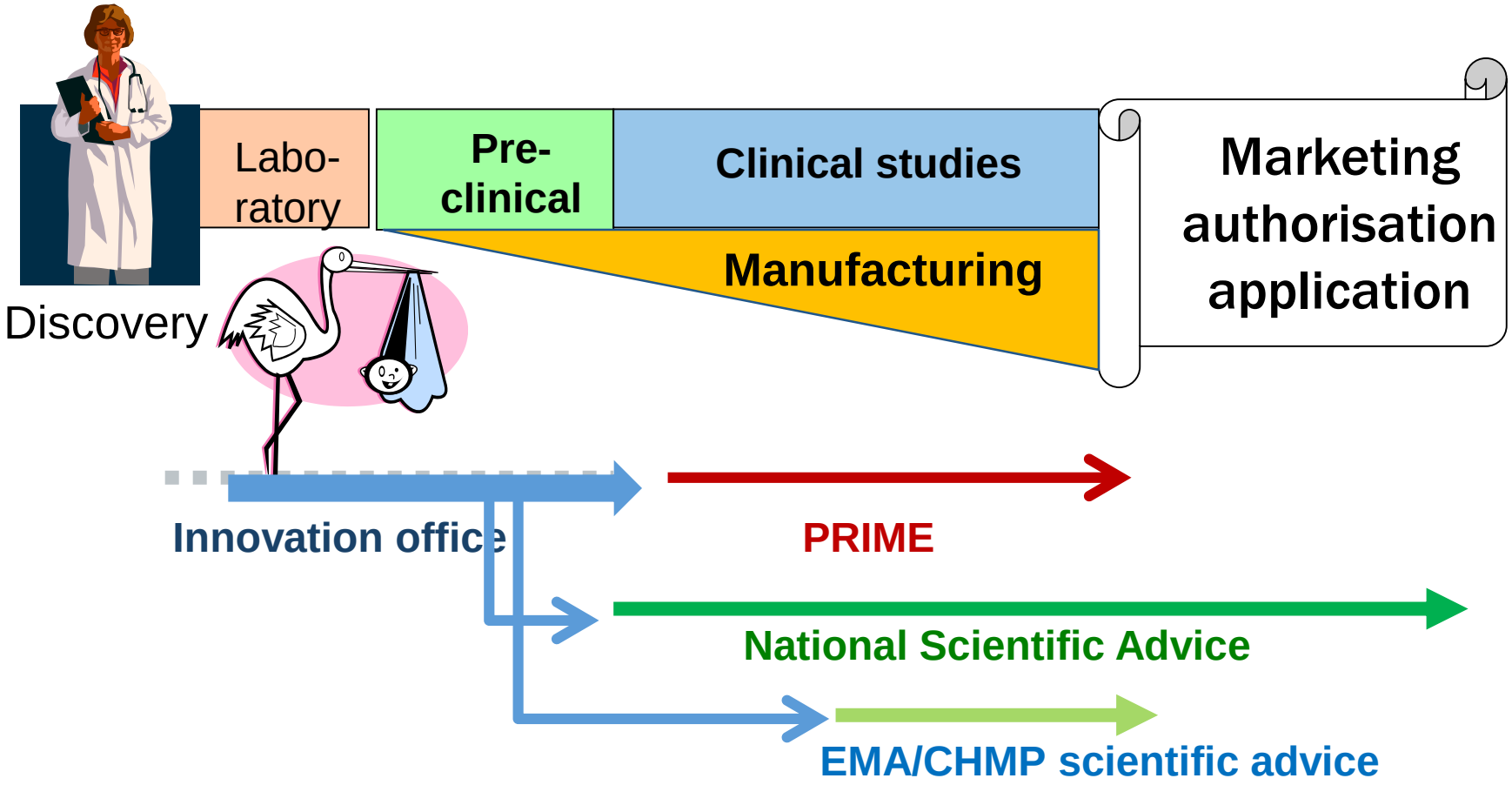

Etelä-Karjalan sote-kustannusten jakaantuminen sote-tietopaketeittain – Lääkehuolto kolmanneksi suurin

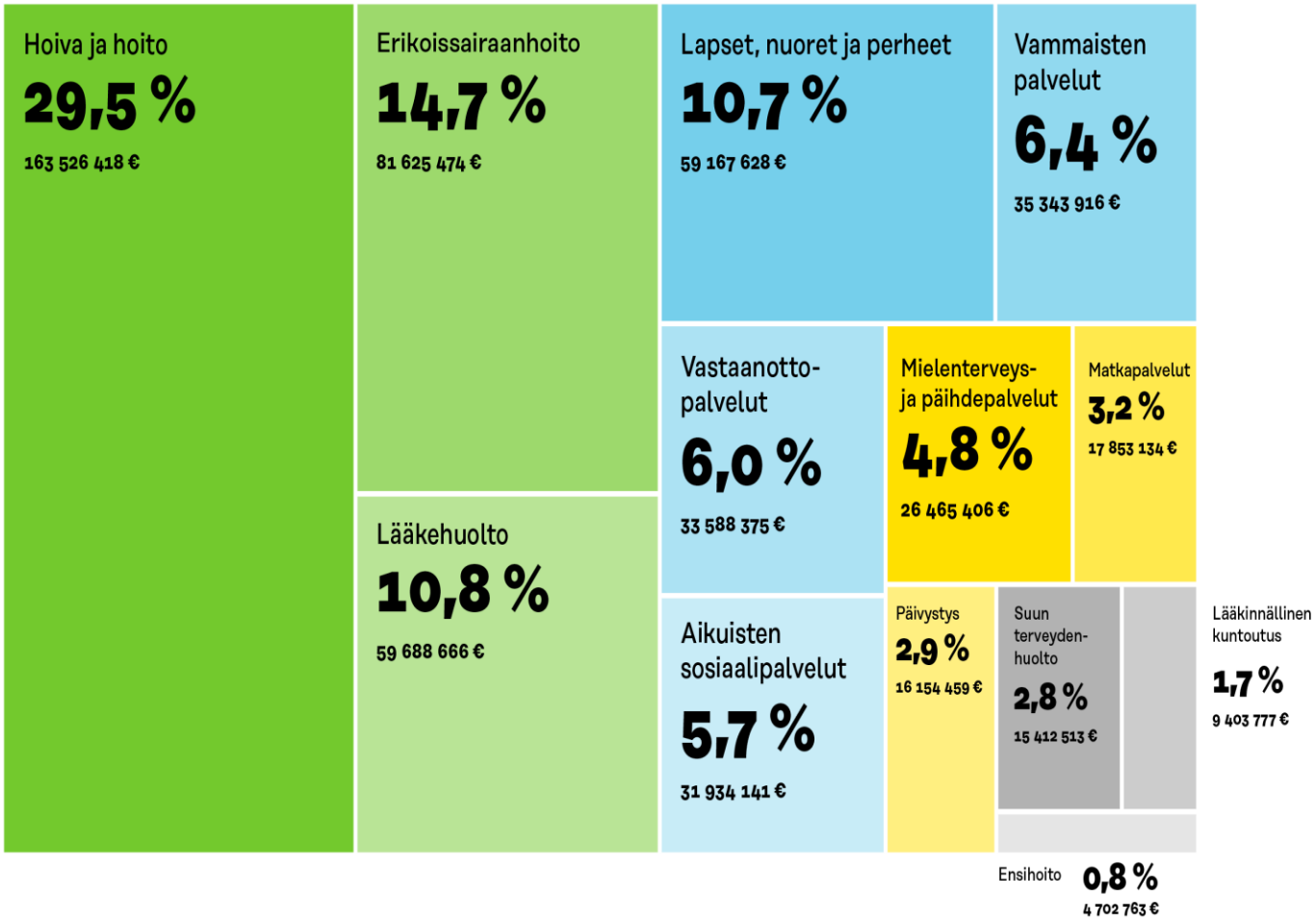

Yhteensä 554 866 671 €

Neljä oppia lääkehoidon kustannusten läpivalaisusta

1. **Mittakaava selville.** Lääkehoito on merkittävä osa sote-palveluita sekä kustannuksilla että asiakasmäärillä mitattuna. Meillä ei ole enää varaa tarkastella lääkehoitoa erillään muista sote-palveluista.

2. **Todelliset tulokset näkyviin.** Lääkehoidon kustannusten läpivalaisu ja niiden kytkeminen muiden sote-palvelujen tuloksiin ja kustannuksiin antaa meille entistä paremman näkymän siihen, mitä saamme sosiaali- ja terveydenhuoltoon käytettyjen rahojen vastineeksi.

3. **Tiedolla johtaminen mahdolliseksi.** Sote-tietopaketit mahdollistavat osaltaan soten johtamisen tiedolla. Lääkehoito on sotea laajasti poikkileikkaava palvelukokonaisuus, ja siksi sen pitää olla sekä operatiivisen että strategisen tason tietojohtamisen piirissä.

4. **Asiakkaan etu edelle.** Läpinäkyvä tieto lääkehoidosta parantaa palveluja ja palveluketjuja sekä edistää tätä kautta terveyttä ja hyvinvointia.

5.

SITRA

Järkevän lääkehoidon viestintäkampanja

Herättää ajatuksia, kysymyksiä, keskustelua ja toimintaa kaikissa kohderyhmissä

- Osa rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmaa.
- Kohdistettu kansalaisille (työikäiset, perheestään huolehtivat ja aktiiviset iäkkäät) sekä terveydenhuollon ammattilaisille ja apteekeille.
- Kohdistetaan pääasiassa tilanteisiin, joissa lääkitys tapahtuu kotona.

Valmistaudu keskustelemaan lääkehoidosta yhdessä potilaan ja kollegoiden kanssa.

Application of the Republic of Finland
for the
relocation of the European Medicines
Agency
to Helsinki

HELSINKI FOR EMA

Helsinki

Loppuraportin teesit ja tavoitteet 2022 mennessä

- Lääkehoitoa ja lääkehuoltoa johdetaan tiedolla kansallisesti, alueellisesti ja palveluyksiköissä: *valtio, järjestäjät ja palveluiden tuottajat*
- Palveluiden järjestäjät vastaavat lääkehoidon ja lääkehuollon kokonaisuudesta: *järjestäjät*
- Lääkehoidon kokonaisuus on hallittua: *palveluyksiköt*
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset toteuttavat rationaalista lääkehoitoa: *ammattilaiset*
- Lääkkeiden käyttäjät käyttävät lääkkeitä järkevästi ja yhdessä sovitun mukaisesti: *käyttäjät, omaiset, läheiset*

Poimintoja tavoitteista 2022

- Ohjauksen perustana käytetään kansallisia linjauksia, näyttöön perustuvia hoitosuosituksia ja muita yhteisesti sovittuja tavoitteita.
- Rationaaliseen lääkehoitoon liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta on nivottu osaksi sote-järjestelmää.
- Alueilla on toimivat rakenteet eri toimijoiden välisen moniammatillisen yhteistyön ja lääkehoitojen ohjauksen varmistamiseen.
- Kansalliset toimintamallit lääkitystietojen ajantasaistamiseksi, lääkehoidon arvioinnista hyötyvien lääkkeiden käyttäjien tunnistamiseksi ja lääkehoitojen arviointien kohdentamiseksi ovat laajassa käytössä sotessa.

Poimintoja tavoitteista 2022 (jtk)

- Sähköiset päätöksenteon tukijärjestelmät ja luotettavat lääkeinformaatiolähteet ovat laajassa käytössä ja niitä hyödynnetään lääkitysriskien hallinnassa ja ehkäisyssä.
- Potilaiden lääkitys ja hoitotulokset kirjataan yhtenäisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköissä.
- Kaikilla lääkkeiden käyttäjillä, erityisesti monisairailla ja -lääkityillä, paljon palveluja käyttävillä potilailla on terveydenhuollon ammattilaisen kanssa yhdessä laadittu ja ylläpidetty ajantasainen asiakassuunnitelma ja lääkityslista

.

- Lääkkeen käyttäjiä tuetaan yhä enemmän ottamaan vastuuta oman lääkehoitonsa asianmukaisesta toteuttamisesta, kuitenkin omien voimavarojensa ja mahdollisuuksiensa mukaisesti.

Mihin jatkumoon työmme liittyy ja mihin se johtaa?

- Lääkepolitiikka 2020 -asiakirja
- Esiselvitys lääkehuollosta sairaaloissa, terveyskeskuk-sissa ja sosiaalihuollon laitoksissa, Fimea 2010
- Avohuollon apteekkitoiminnan kehittämistarpeet, STM:n selvityksiä 2011
- Terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategia v. 2014
- Apteekkitoiminnan ja muun lääkehuollon kehittäminen, työryhmän loppuraportti, STM 2015
- Työn aikana hallituspuolueiden apteekkityöryhmän linjaukset 2017, prof. Ruskoahon selvitykset, PTY:n selvitys 2018…
- **Mikä on rati-työn merkitys, kun työstetään aihioita seuraavaan hallitusohjelmaan?**
- **Mitä asioita tulisi nostaa keskiöön ”Lääkepolitiikka 2030:ssä”?**

Miten sen teemme?

Säädökset

valmistelu
toimeenpano
kehittäminen

Ohjaus

strategia
tietopohja
rahoitus
valvonta

Yhteistyö

sektorien välillä
kansainvälisesti
järjestöt ja media
kansalais-
yhteiskunta

Rintanappi ammattilaisille

Huom! Rintanapin tässä valkoisena näkyvä osio on heijastavaa pintaa

Rollup

Esite ammattilaisille A4

Esitteen sisältö erillisessä pdf:ssä

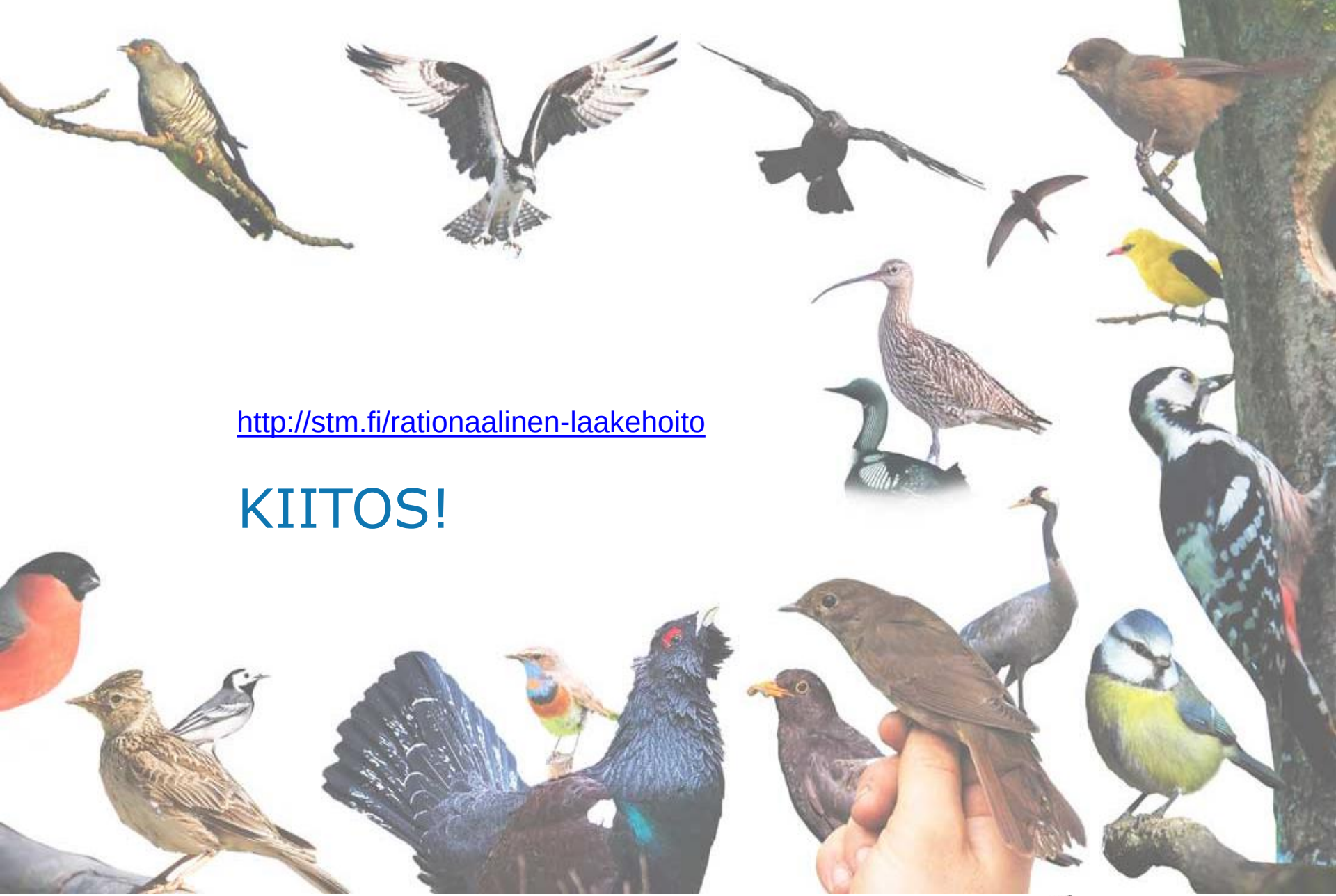

http://stm.fi/rationaalinen-laakehoito

KIITOS!